

»Uporaba in potrebe nevladnih organizacij v povezavi z odprtokodnim (prostim) programjem«

Analitično poročilo anketnega vprašalnika

(mag. Simon Delakorda, INePA in Kristijan Tkalec, Društvo RampaLab)

Ljubljana, 15. september 2022
(dopolnjeno 15. december 2023)

Projekt »Na-prostem.si: Prosto programje za digitalno vključenost NVO in uporabnikov« sofinancira Ministrstvo za javno upravo iz naslova javnega razpisa za digitalno preobrazbo nevladnih in prostovoljskih organizacij ter povečanje vključenosti njihovih uporabnikov v informacijsko družbo 2021-2023. Spletna stran projekta <https://www.na-prostem.si/>.

Vsebina poročila je izključno odgovornost avtorjev in ne predstavlja stališč Ministrstva za javno upravo. Vsebina poročila je na voljo pod pogoji licence Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna ([CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)).



Kazalo vsebine

1 Uvod.....	3
2 Cilj anketnega vprašalnika.....	3
2 Metodologija.....	4
3 Značilnosti anketnega vzorca.....	4
4 Rezultati spletnega vprašalnika.....	5
4.1 Uporaba računalniških programov in storitev v nevladni organizaciji.....	5
4.1.1 Uporaba operacijskega sistema.....	5
4.1.2 Uporaba spletnega brskalnika.....	5
4.1.3 Uporaba programov/storitev za elektronsko pošto.....	6
4.1.4 Uporaba programov za pisarniško delo.....	6
4.1.5 Uporaba programov/storitev za oblikovanje vsebin.....	7
4.2 Stališča do odprtokodnih programov in storitev ter pogoji za njihovo uporabo.....	7
4.2.1 Zaznave prednosti odprtokodnih programov in storitev.....	7
4.2.2 Pogoji za začetek uporabe odprtokodnih program in storitev.....	8
4.3 Interes za uporabo odprtokodnih programov/storitev.....	8
5 Zaključek.....	9

1 Uvod

Nevladne organizacije (NVO)¹ so eden izmed ključnih gradnikov civilne družbe, ki pomembno prispevajo k družbenem razvoju, porastu družbene blaginje, kakovosti življenja, družbeni povezanosti in solidarnosti ter uresničevanju načel pluralnosti in demokracije². V Sloveniji je registriranih 27.470 NVO, od tega 23.322 društev, 3.893 (zasebnih) zavodov in 255 ustanov, ki zaposlujejo nekaj več kot 12.000 ljudi³ in povezujejo večino izmed 226.000 prostovoljcev⁴. Največ jih deluje na področju športa, kulture, sociale, izobraževanja, varstva okolja ter zaščite in reševanja.

Podobno kot ostali sektorji družbe, se tudi NVO odzivajo na organizacijske, procesne in komunikacijske spremembe, ki jih prinašajo digitalne tehnologije. Digitalizacija nevladnega sektorja v ožjem pomenu se nanaša na uporabo digitalnih tehnologij pri delovanju, poslovanju in zagovorništvu nevladnih organizacij. Širši cilj digitalizacije je digitalna preobrazba organizacij, ki poleg tehnoloških prinaša tudi procesne, komunikacijske in kulturne spremembe⁵.

Digitalna preobrazbo nevladnega sektorja naslavljal tudi projekt »Na-prostem.si: Prosto programje za digitalno vključenost NVO in uporabnikov«⁶. Cilj projekta je izboljšati digitalno vključenost ranljivih družbenih skupin in nevladnih organizacij s pomočjo odprtokodne in prosto dostopne programske in računalniške opreme. Aktivnosti projekta so vključevale tudi analizo stanja in potreb med nevladnimi organizacijami projekta, ki je bila izvedena s pomočjo spletnega vprašalnika.

2 Cilj anketnega vprašalnika

Cilj anketnega vprašalnika »Uporaba in potrebe nevladnih organizacij v povezavi z odprtokodnim (prostim) programjem« je bil ugotoviti stanje na področju:

- uporabe računalniških programov in storitev (tako plačljivih kot prosto dostopnih) pri delovanju in poslovanju nevladnih organizacij ter
- odnos nevladnih organizacij do odprtokodnega (prostega) programja⁷ in storitev ter pogoje in potrebe v povezavi z njihovo uporabo.

1 Nevladne organizacije v Republiki Sloveniji so pravne osebe zasebnega prava, ki so jih ustanovile izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava. NVO delujejo nepridobitno in neprofitno ter neodvisno od drugih subjektov. (Zakon o nevladnih organizacijah). Dostopno na naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7129>.

2 Strategija razvoja NVO in prostovoljstva do leta 2023. Dostopno na naslovu <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/SNVO/Prostovoljstvo/Strategija-razvoja-NVO-in-prostovoljstva.pdf>.

3 NVO sektor: dejstva in številke. Dostopno na naslovu <https://www.cnvos.si/nvo-sektor-dejstva-stevilke/> (21. 8. 2023).

4 Skupno poročilo o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji za leto 2022. Dostopno na naslovu <https://www.prostovoljstvo.org/prostovoljstvo-danes>.

5 Vir: Delakorda, S. (2023). *Prednosti odprtokodnega programja za digitalno preobrazbo nevladnih organizacij*. Inštitut za elektronsko participacijo, Ljubljana. Dostop <https://www.na-prostem.si/clanek/prednosti-odprtokodnega-programja-za-digitalno-preobrazbo-nevladnih-organizacij>.

6 Spletna stran projekta <https://www.na-prostem.si/>.

7 Odprtokodno programje in storitve so skladne z načeli enakopravnosti, preglednosti, varnosti in suverene digitalne preobrazbe. Gre za načela, ki omogočajo vključenost posameznikov in organizacij v digitalno družbo ne glede na njihovo socialno-ekonomsko ozadje. Odprtokodno programje poleg tega prispeva h krepitvi inovacij in ustvarjanju novih znanj. V praksi se pogosto pojavlja podoben izraz »prosto programje«, ki se nanaša na svobodo uporabnika, da prosto uporablja program za kakršenkoli namen, prouči njegovo delovanje, ga prilagodi svojim potrebam in deli z drugimi.

Ciljna skupina anonimnega anketnega vprašalnika so bili zaposleni, sodelavci in prostovoljci v nevladnih organizacijah, ki pri svojem delu uporabljajo digitalna orodja.

Tovrstna analiza stanja in potreb za uporabo prostega programja in storitev v Sloveniji še ni bila izvedena. Zato njeni rezultati pomembno prispevajo k boljšemu razumevanju odnosa do in poznavanja odprtokodnega programja in storitev s strani nevladnih organizacij.

Rezultati analize so predstavljali tudi podlago za razvoj digitalne storitve za informiranje in uporabo odprtokodnega programja in storitev <https://www.na-prostem.si/> ter brezplačnih izobraževanj za nevladne organizacije v okviru projekta⁸.

2 Metodologija

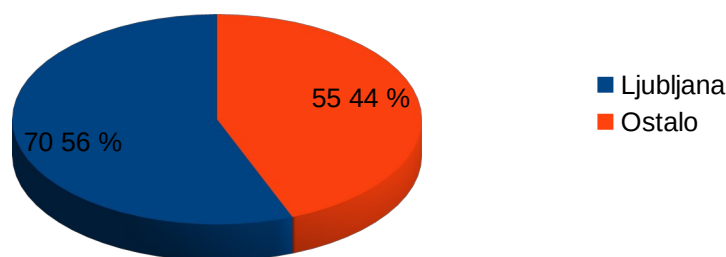
Raziskava o uporabi in potrebah NVO v povezavi z odprtokodnimi programi je bila izvedena s pomočjo odprtokodnega spletnega vprašalnika EUSurvey⁹. Anketni vprašalnik je sestavljajo 21 vprašanj zaprtega tipa, ki so bili razdeljeni v tri vsebinske sklope: 1) Uporaba računalniških programov in storitev v nevladni organizaciji, 2) Stališča do odprtokodnih programov in storitev ter pogoji za njihovo uporabo in 3) Uporabniške potrebe in interes za izobraževanje o odprtokodnih programih in storitvah.

Promocija spletnega vprašalnika je potekala v mesecu februarju in marcu 2022 prek e-pošte, spletnih strani, e-novic in spletnih družbenih omrežij. Spletno anketiranje je potekalo med februarjem in aprilom 2022.

3 Značilnosti anketnega vzorca

Spletni vprašalnik je izpolnilo 125 nevladnih organizacij, od katerih jih imelo 70 (56 %) sedež v MO Ljubljana. Anketni vzorec ni reprezentativen za celoten nevladni sektor.

V kateri občini ima vaša nevladna organizacija sedež?



⁸ Pregled usposabljanj v okviru projekta je dostopen na povezavi <https://www.na-prostem.si/usposabljanje>.

⁹ Spletni vprašalnik je dostopen na povezavi na povezavi <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/ProstoprogramjeNVO>.

4 Rezultati spletnega vprašalnika

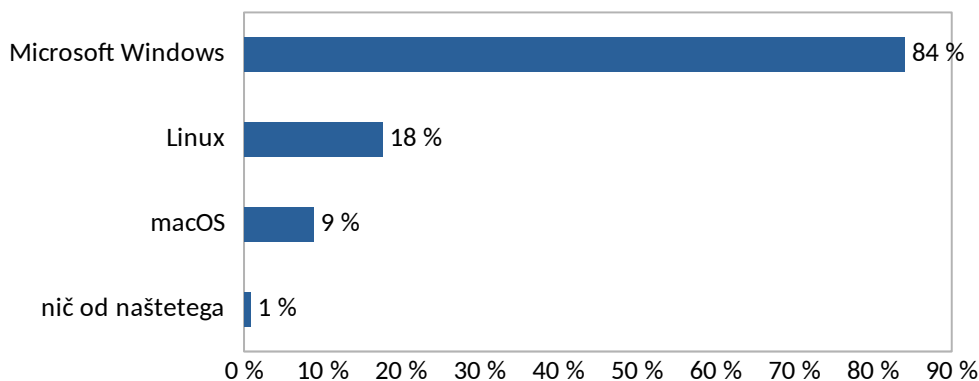
Rezultati spletnega vprašalnika po posameznih vprašanjih so urejeni v grafikonih. V prvem sklopu so predstavljeno podatki o uporabi računalniških programov in storitev v nevladni organizaciji, v drugem sklopi so predstavljena stališča do odprtokodnih programov in storitev ter pogojev za njihovo uporabo in v tretjem sklopu uporabniške potrebe in interes za izobraževanje o odprtokodnih programih in storitvah.

4.1 Uporaba računalniških programov in storitev v nevladni organizaciji

V prvem sklopu so predstavljeno podatki o uporabi računalniških programov in storitev v nevladnih organizacijah. Vprašanja so se nanašala na uporabo operacijskega sistema, spletnega brskalnika, programe/storitve za elektronsko pošto, pisarniško delo ter oblikovanje gradiv, grafike in video vsebin.

4.1.1 Uporaba operacijskega sistema

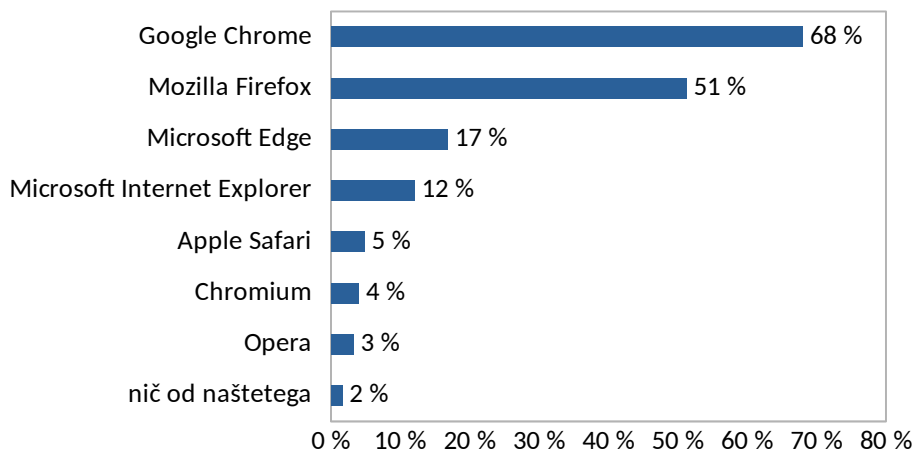
Kateri operacijski sistem uporabljate? (možnih več odgovorov) n=137



Večina (84 %) nevladnih organizacij uporablja operacijski sistem Microsoft Windows, nekoliko manj kot četrtnina (18 %) jih uporablja Linux operacijski sistem. Med uporabniki Linux operacijskega sistema, jih je večina (13) navedlo, da uporabljajo distribucijo Ubuntu.

4.1.2 Uporaba spletnega brskalnika

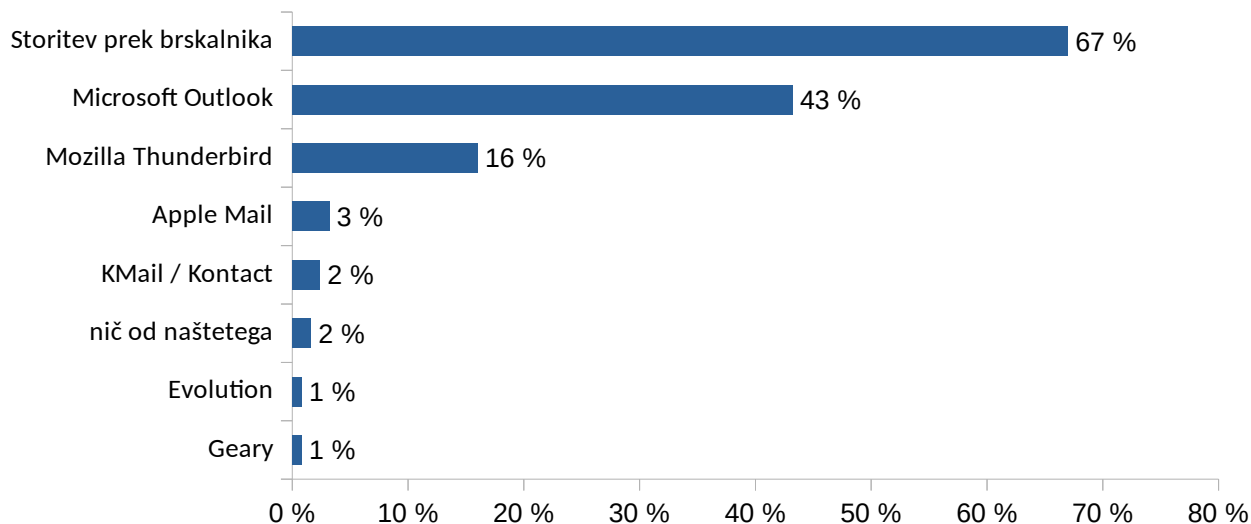
Kateri brskalnik uporabljate? (možnih več odgovorov) n=197



Večina nevladnih organizacij uporablja spletni brskalnik Google Chrome (68 %) in Mozilla Firefox (51 %). Manjši del jih uporablja Microsoft Edge (17 %) in Microsoft Internet Explorer (12 %).

4.1.3 Uporaba programov/storitev za elektronsko pošto

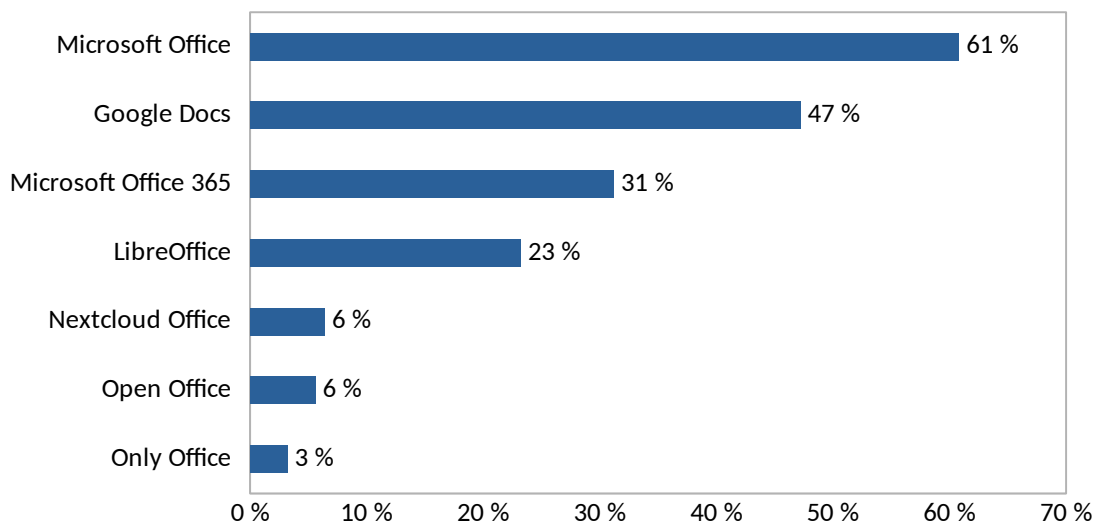
Katere programe/storitve uporabljaš za elektronsko pošto? (možnih več odgovorov) n= 165



Med programi in storitvami za elektronsko pošto so med nevladnimi organizacijami najbolj razširjene e-poštne storitve prek spletnega brskalnika (GMail, Yahoo, Hotmail, RoundCube, Kolab, Horde IMP,...), katere uporablja 67 % anketiranih organizacij. Manj kot polovica nevladnih organizacij uporablja e-poštni odjemalec Microsoft Outlook (43 %), manj kot petina pa Mozilla Thunderbird (16 %).

4.1.4 Uporaba programov za pisarniško delo

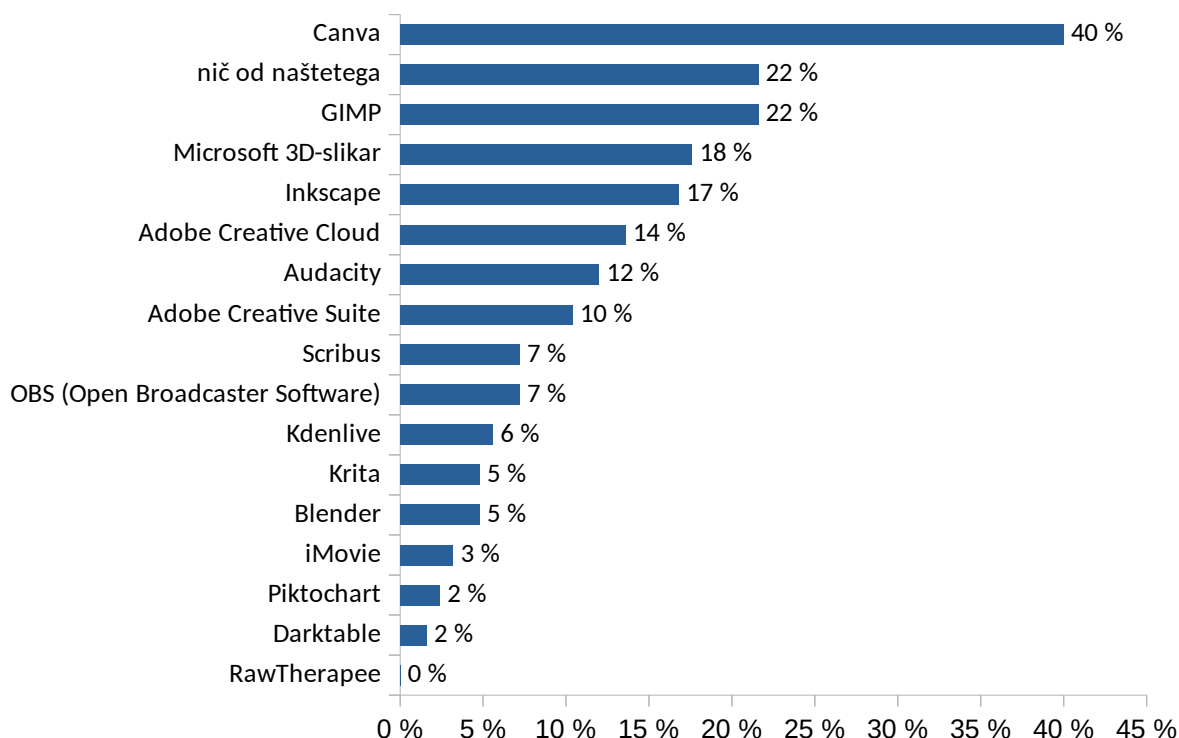
Katere programe uporabljaš za pisarniško delo? (možnih več odgovorov) n= 220



Nevladne organizacije za potrebe pisarniškega dela kot je urejanje besedil, preglednic, predstavitev, diagramov, formul, podatkov itd. najpogosteje uporabljajo pisarniški paket Microsoft Office (61 %). Sledijo Google Docs (47 %), Microsoft Office 365 (31 %) in LibreOffice (23 %).

4.1.5 Uporaba programov/storitev za oblikovanje vsebin

Katere programe/storitve uporabljaš za oblikovanje? (možnih več odgovorov) n= 210



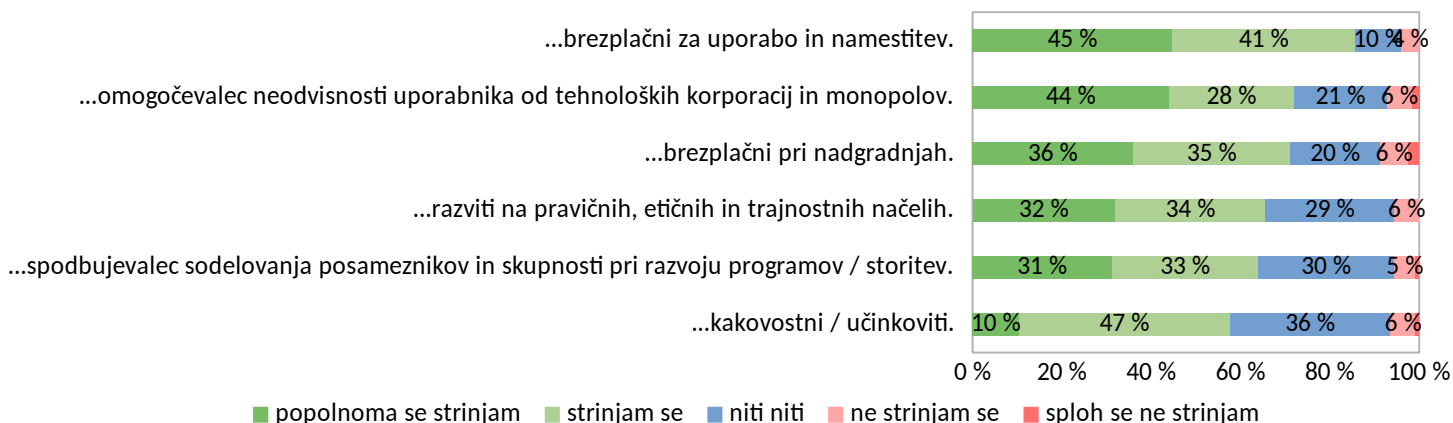
Uporaba programov/storitev za oblikovanje gradiv, grafike, video vsebin med nevladnimi organizacijami je zelo raznolika. Najbolj je razširjena uporaba programa Canva (40 %), sledijo GIMP (22 %), Microsoft 3D-slikar (18 %), Inkscape (17 %), Adobe Creative Cloud (14 %), Audacity (12 %) in Adobe Creative Suite (10 %).

4.2 Stališča do odprtokodnih programov in storitev ter pogoji za njihovo uporabo

V drugem sklopu so predstavljena stališča anketiranih nevladnih organizacij do odprtokodnih programov in storitev ter pogojev za njihovo uporabo.

4.2.1 Zaznave prednosti odprtokodnih programov in storitev

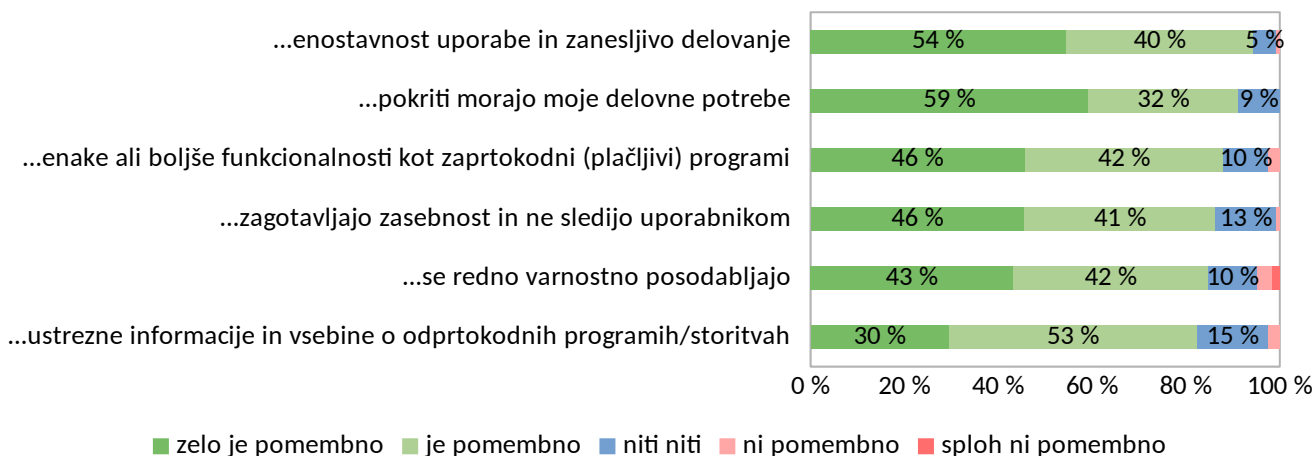
Odprtokodni programi in storitve so ...



Anketirane nevladnih organizacij se najpogosteje strinjajo s trditvami, da so odprtokodni programi in storitve »brezplačni za uporabo in namestitve« (86 %), da »omogočajo neodvisnosti uporabnika od tehnoloških korporacij in monopolov« (72 %) ter so brezplačni pri nadgradnjah (71 %). Prav tako se jih več kot polovica strinja s trditvami, da so »razviti na pravičnih, etičnih in trajnostnih načelih« (66 %), da so »spodbujevalec sodelovanja posameznikov in skupnosti pri razvoju programov in storitev« (64 %) ter da so »varni z vidika zaščite podatkov in zasebnosti« (52 %).

4.2.2 Pogoji za začetek uporabe odprtokodnih program in storitev

Kako pomembni so posamezni pogoji za uporabo odprtokodnih programov/storitev?

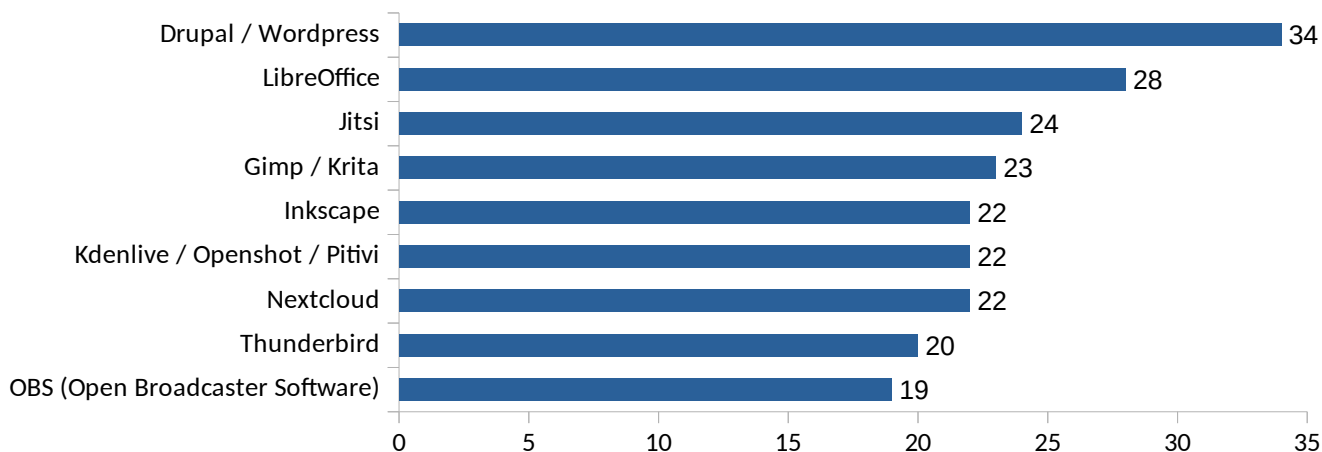


Na vprašanje o posameznih pogojih, ki bi prepričali anketirane NVO, da bi začele uporabljati odprtokodni program oz. storitev, sta bila najpogostejša odgovora »enostavnost uporabe in zanesljivo delovanje« (94 %) in »pokrivanje delovnih potreb« (91 %). Kot tretji najpogostejši pogoj so respondenti navedli »enake ali boljše funkcionalnosti od zaprtokodnih (plačljivih) programov« (88 %). Naslednja po pomembnosti sledita pogoja, ki se nanašata na zagotavljanje zasebnosti (87 %) in varnosti (85 %).

4.3 Interes za uporabo odprtokodnih programov/storitev

V tretjem sklopu analize smo ugotavljali število anketiranih nevladnih organizacij, ki so zainteresirane za uporabo posameznih odprtokodnih programov in storitev.

Za uporabo katerih odprtokodnih programov/storitev ste zainteresirani? (možnih več odgovorov)



Največ anketiranih nevladnih organizacij je zainteresiranih za uporabo programov za izdelavo spletnih strani Drupal / Wordpress (34), sledi pisarniški paket LibreOffice (28), video konferenčna storitev Jitsi Meet (24) in programi/storitve za oblikovanje gradiv, grafike, video vsebin. Nevladne organizacije so zainteresirane tudi za uporabo oblačne storitve Nextcloud za shranjevanje, deljenje in skupno urejanje dokumentov ter programa Thunderbird za elektronsko pošto.

5 Zaključek

Rezultati raziskave o uporabi in potrebah nevladnih organizacij v povezavi z odprtokodnim (prostim) programjem kažejo, da se nevladne organizacije zavedajo prednosti odprtokodne programske opreme, vendar pa jo pri svojem delu uporabljajo v manjši meri.

Med najpogosteje uporabljanimi odprtokodnim programi med anketiranimi nevladnimi organizacijami sta spletni brskalnik Mozilla Firefox in program Wordpress za izdelavo spletnih strani. Ostali programi in storitve se uporabljajo v precej manjši meri: pisarniški paket LibreOffice, program za urejanje grafike GIMP, video konferenčno storitev Jitsi Meet, Linux operacijski sistem, e-poštni program Mozilla Thunderbird in oblačno storitev za skupno urejanje dokumentov Nextcloud.

Anketirane nevladne organizacije so med tremi najpogostejšimi pogoji za začetek uporabe odprtokodnega programa oz. storitve navedle »enostavnost uporabe in zanesljivo delovanje«, »pokrivanje delovnih potreb« in »enake ali boljše funkcionalnosti od zaprtokodnih (plačljivih) programov«.

Največ anketiranih nevladnih organizacij je zainteresiranih za uporabo programov za izdelavo spletnih strani Drupal / Wordpress, pisarniškega paketa LibreOffice in video konferenčna storitev Jitsi Meet.

Predstavljeni rezultati raziskave o uporabi in potrebah NVO v povezavi z odprtokodnimi programi kažejo na njihov pragmatični odnos do programske opreme. Programska oprema mora v prvi vrsti izpolniti pričakovanja NVO glede uporabnosti oz. t.i. »funkcionalne pogoje«. V povezi s tem so respondenti kot pomembne pogoje za začetek uporabe odprtokodnega programa oz. storitve navedli tudi t.i. »podporna pogoja« kot sta »urejen servis in podpora pri prehodu na odprtokodne programe/storitve« (80,2 %) in »hitra in učinkovita pomoč uporabnikom« (79,4 %).